

Javier Lozano B a r r a g á n. *Teologia e medicina*. Prefazione del Cardinale Joseph Ratzinger. Bologna: Edizioni Dehoniane 2001 ss. 206.

Współczesne, i to stosunkowo dość żywe, zainteresowanie człowiekiem, i to w wielu oraz różnorodnych jego aspektach, pozostaje i jest wręcz na zawsze szczególnie aktualnym problemem antropologicznym, który interesuje każdą odpowiedzialną osobę – przecież ostatecznie dotyczy każdego. W wymiarze egzystencjalnym trudno bowiem nie patrzeć na siebie samego jako na zróżnicowaną osobę, a dalej podobnie i na innych ludzi czy ich wielorakie zbiorowości oraz grupy. Zatem zawsze niezbędna jest odpowiedzialna oraz twórcza analiza siebie, jako jedynej w swoim rodzaju osoby, ale szczególnie w niepowtarzalnym wyrazie ludzkim i osobowym każdego człowieka.

Oczywiście, między innymi w tym kontekście, szczególnie aktualnymi oraz żywymi egzystencjalnie pozostają zwłaszcza wielorakie pytania o wielką sferę życia i zdrowia człowieka. To ostatecznie także pytania o dziedzictwo dramatycznych skutków grzechu pierworodnego. Zatem stają tu także często konkretne pytania o medyczne aspekty posługi Kościoła, także widzianego czysto charytatywnie

i w wielorakim bogactwie posług dla ludzi, zwłaszcza będących w granicznych momentach czy sytuacjach.

Od strony formalnej prezentowaną książkę otwiera wprowadzenie przygotowane przez kard. J. Ratzingera (s. 5-6). Jest to interesujące i ważne spojrzenie na bogactwo podjętej tematyki nie tylko teologicznej, ale zwłaszcza ogólnoludzkiej czy wręcz ogólnocześniej. Droga choroby i cierpienia to przecież jeden ze szczególnie zobowiązujących i jednocześnie wymagających elementów powołania danemu człowiekowi, a szczególnie chrześcijaninowi, człowiekowi wiary w Jezusa Chrystusa.

Z kolei zamieszczono wprowadzenie samego autora (s. 7-8). To ostatecznie dobra rekomendacja i tak cenne sygnałowe wejście w całość podejmowanej tematyki, zwłaszcza z zakresu teologii moralnej. Spotkanie teologii i medycyny jest tu szczególnie ważne i wiążące w realiach indywidualnego życia, choć ma ono także liczne odniesienia wspólnotowe czy społeczne oraz komunijne.

Od strony formalnej całość studium podzielona została na pięć zwartych tematycznie części, a te z kolei na dalsze bardziej szczegółowe bloki, a może raczej treści problemowe; rozdziały i punkty. To stwarza wrażenie dobrego zorganizowania metodologicznego prowadzonych twórczych analiz i jednocześnie badań naukowych, a także pewnych aplikacji duszpasterskich.

W pierwszej części autor koncentruje się szczególnie na fundamentalnej kwestii zdrowia i cierpienia (s. 9-30). To są ostatecznie zasadnicze kwestie we wszelkiej analizie dotyczącej egzystencji każdego człowieka. One stanowią jeden z elementów specyfiki człowieka. Nie można jednak nigdy rozważać zdrowia bez aspektu duchowości i całej sfery życia wewnętrznego. Podobnie i cierpienie odniesione jest do duchowości człowieka.

Kolejna część prezentowanego studium zajmuje się bardziej komentarzami do wyżej zasygnalizowanych kwestii (s. 31-72). Zatem J. Lozano Barragán pochyla się najpierw nad życiem. To zwłaszcza analiza nauczania Jana Pawła II wyrażonego w encyklice *Evangelium vitae*. Trzeba zauważyć, iż Papież rozwija tę naukę w swoim bardzo zróżnicowanym i szerokim pastoralnym przepowiadaniu. Niestety współcześnie szerzy się kultura śmierci jako swoista konfrontacja wobec kultury życia, jako wręcz jego negacja. W tym kontekście staje tutaj encyklika *Fides et ratio*, ukazująca wiarę jako oświeconą przez rozum. Natomiast specyficznym znakiem – wskazywanym przez Autora – jest bardzo interesujące sięganie do jakże zróżnicowanych praktycznych doświadczeń m.in. Kontynentu Afrykańskiego.

Natomiast tożsamości poświęcono kolejną część prezentowanego studium (s. 73-135). Rozkłada się ona i dotyczy wielu poziomów i sfer, czasem bardzo różnorodnych, ale ostatecznie zawsze twórczo odniesionych do człowieka, rozumianego jako niepowtarzalna osoba. Wskazano najpierw na szpitale, akcentując szczególne powołanie i miejsce w medycynie szpitali katolickich. W ten szeroki świat posługi na rzecz chorych i cierpiących wpisują się kapłani, co dobitnie ukazuje m.in. *Pastores dabo vobis*. Ta posługa to szczególne ministerium. Oczywiście swe wyjątkowe w niej miejsce ma lekarz, w całym bogactwie swych specjalności i kompetencji. W stopniu niezwykle interesującym ukazała to *Karta pracowników służby zdrowia*. Jak wskazuje Autor, tu także swe miejsce ma Kościół, który niesie

określone orędzie. Oczywiście lekarze pozostają zawsze w ścisłej relacji z pielęgniarstwem. Jakże ważna jest ich tożsamość, która często staje w konfrontacji wobec najnowszych tendencji, zwłaszcza wobec globalizacji. Następną grupą, której poświęcono rozdział, są farmaceuci. Stają oni m.in. w kontekście handlu, cen leków oraz oczywiście, jak i wyżej wskazane grupy, własnej tożsamości. Ostatnia grupa związana z chorobą i cierpieniem to wolontariusze, którzy odgrywają coraz większą rolę w całej postudze wobec człowieka znajdującego się w granicznych sytuacjach.

„Praktyka duszpasterska” to tematyka podjęta w kolejnym bloku studium J. Lozano Barragána (s. 137-157). Najpierw ukazano różnorodne organizacje duszpasterskie. Mają one wiele stopni oraz form. Rozpoczyna je poziom diecezjalny, aby następnie przejść na poziom parafialny. Oczywiście ważna jest tutaj zawsze szeroka współpraca i wzajemne wsparcie. Z kolei Autor wskazuje na ciekawy temat relacji między ekonomią i zdrowiem.

Ostatnia część omawianej książki nosi tytuł: „Choroby nadzwyczajne” (s. 159-194). Tutaj wskazano najpierw na szeroki problem narkotyków i wielorakość problemów z tym związanych. Są to zjawiska niezwykle kompleksowe i tak należy je rozpatrywać. Następny rozdział poświęcony został AIDS. Jest to ukazanie stanu faktycznego dramatycznego zjawiska współczesności, jak i wyartykułowanie wskazań wobec przeciwdziałania temu problemowi, zwłaszcza w nauczaniu Jana Pawła II.

Całość dzieła zamyka krótkie podsumowanie (s. 195-196).

Od strony formalnej dodano jeszcze interesującą bibliografię (s. 197-202).

Prezentowane opracowanie ukazało się, jako 39 tom, w słynnej serii: „Fede e annuncio. Ricerche di teologia pastorale” kierowanej przez G. Cardaropoli i F. Marinelli. Opublikowano w niej już wiele innych cennych studiów, np. Y Congara, R. Cantalamessy czy dokumenty różnych organizacji kościelnych, Kościoła powszechnego oraz Kościołów lokalnych, a także akta sympozjów.

Oto do rąk czytelników trafiło niezwykle sugestywne i interesujące opracowanie. Niesie ono bowiem w sobie z jednej strony tak bogactwo przesłania teoretycznego i naukowego z zakresu teologii oraz innych dyscyplin, a z drugiej niezwykle praktycznego, bardzo przydatnego w duszpasterstwie. Wydaje się, że właśnie w podejmowanej tutaj problematyce taki zabieg jest niezwykle cenny, wręcz niezbędny, aby tym samym była ona jeszcze bardziej przekonująca i komunikatywna. Ostatecznie nie istnieje bowiem teoretyczny człowiek chory, zdrowy czy cierpiący. Tu zawsze dotyka się konkretnej osoby, a z drugiej strony relacji do niej konkretnych ludzi.

W studium Javiera Lozano Barragána szczególnie wyraźnie wybrzmiewa nauczanie i posługa Ojca św. Jana Pawła II. Autor w licznych dokumentach potrafił umiejętnie wskazać na ich treści odnoszące się do szerokiego tematu: teologia i medycyna. To ważne uwrażliwienie, bowiem nauczanie papieskie ma jeszcze jeden istotny wymiar, jest świadectwem, jest znakiem, który przekracza i pogłębia słowa, właśnie realiami niesionego powołania i życia, a w nim także doświadczenia choroby i cierpienia, a obecnie również znamion starości. Zresztą sam Autor – obok innych celów – stawia sobie jako priorytet przybliżenie nauczania papieskiego (por. s. 7).

Jak zauważa kard. J. Ratzinger – autor wprowadzenia – praca J. Lozano Barragána wpisuje się jako „magna charta” w wielkie dzieło posługi spełnianej przez

Papieską Radę ds. Duszpasterstwa Służby Zdrowia, której Autor jest przewodniczącym, po kard. F. Angelini. To posługa na rzecz zdrowia i wiary, czy inaczej posługa dla zdrowia widzianego w perspektywie wiary. Przecież zadanie uzdrawiania przynależy do istoty Kościoła, mieści się twórczo w jego pielgrzymim posłannictwie (por. s. 5).

Czytając prezentowane opracowanie należy wyraźnie pamiętać, iż nie jest to dokument oficjalny Papieskiej Rady, choć faktycznie prezentuje i propaguje zagadnienia leżące w jego kompetencji. Jest to raczej duszpasterskie spojrzenie na wielkie problemy człowieka dotykające jego sytuacji zdrowia czy choroby. I dlatego właśnie w tej płaszczyźnie może być przydatne w odnowie całej posługi na rzecz człowieka, w płaszczyźnie medycznej, ale pojętej kompleksowo (por. s. 8).

Cennym zabiegiem metodologicznym są krótkie wprowadzenia do poszczególnych części. Podobnie ma to miejsce przy niektórych rozdziałach. Interesująca bibliografia jest ciekawym przeglądem publikacji z wielu ośrodków badawczych, a zwłaszcza prezentacją nauczania papieskiego. Zestaw ten może być cenną pomocą w ewentualnych dalszych własnych studiach nad podjętą w rozprawie tematyką.

Faktycznie – jak to łatwo pokazuje lektura – tematami centralnymi studium J. Lozano Barragána jest zdrowie i cierpienie, życie i śmierć. Celem natomiast jest twórcze wskazanie na zasadnicze kwestie duszpasterstwa wokół zdrowia, zwłaszcza w obrazie szczególnie wyraźnie akcentowanym w nauczaniu Jana Pawła II (por. s. 195-196).

Dobrze się stało, iż po popularnej i cenionej edycji hiszpańskiej ukazało się także tłumaczenie na język włoski. Tym samym praca ta będzie jeszcze bardziej i szerzej dostępna w innych ośrodkach, tak naukowych jak i duszpasterskich.

Ks. Andrzej F. Dziuba